

Målnummer: T3252-08   **Avdelning:** 2

Domsnummer:

Avgörandedatum: 2010-03-16

Rubrik: Ett avtal mellan A och B om köp av motorcyklar på kredit, utan återtagandeförbehåll, hävdades därför att köparen A (en återförsäljare) inte betalade skulden i vederbörlig ordning. Motorcyklarna, som enligt avtal mellan parterna lämnades kvar i A:s besittning för att säljas i kommission, hämtades av B dagarna innan A försattes i konkurs. Transaktionen har ansetts innebära att A betalade sin skuld med motorcyklarna, dvs. med osedvanliga betalningsmedel. Trots att B registrerats som ägare i fordonsregistret och registreringsskyltar och registreringshandlingar överlämnats till B tidigare än tre månader före fristdagen, har betalningen kunnat återvinnas eftersom varken tradition till B eller registrering enligt lösöreköpslagen skett före denna tidpunkt.

Lagrum:

- Lagen (1845:50 s. 1) om handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva
- 4 kap. 10 § och 15 § konkurslagen (1987:672)
- 54 § köplagen (1990:931)

Rättsfall:

- NJA 1932 s. 292
- NJA 1932 s. 755
- NJA 2007 s. 413
- NJA 2008 s. 684

REFERAT

Varbergs tingsrätt

Bike Center i Sundsvall AB:s konkursbo förde vid Varbergs tingsrätt den talan mot Honda MC Svenska AB som framgår av tingsrättens dom.

Tingsrätten (rådmannen Anders Ranmar, f.d. lagmannen Björn Karlén och beredningsjuristen Markus Landahl) anförde i dom den 13 december 2007:

Bakgrund

Honda MC Svenska AB (Honda) är leverantör av motorcyklar av märket Honda till återförsäljare i Sverige. En sådan återförsäljare var Bike Center i Sundsvall AB (Bike Center). Bike Center försattes i konkurs den 11 november 2003 på egen ansökan vid Sundsvalls tingsrätt.

Den 10 november 2003 hämtade Honda 13 motorcyklar i Bike Centers affärslokal. Ytterligare 3 motorcyklar hade Honda hämtat en kort tid dessförinnan. Konkursboet yrkar i målet ersättning för värdet av cyklarna och gör gällande dels att Honda egenmäktigt återtagit cyklarna och därigenom tillgodgjort sig betalning för sin fordran och dels att cyklarna utgjort en sådan betalning för Hondas fordran som skall återvinnas enligt 4 kap. 10 § konkurslagen.

Cyklarna hade ursprungligen överlämnats till Bike Center enligt ett avtal som var betecknat som kommissionsavtal och innehöll ett villkor att cyklarna skulle förbli Hondas egendom tills full betalning för dem hade erlagts. Genom ett avtal den 23 juni 2003 sålde Honda cyklarna till Bike Center genom kreditköp för

betalning senare. Honda utfärdade fakturor på köpeskillingsbeloppen. I juli samma år utfärdade Honda kreditfakturor avseende de enligt avtalet den 23 juni 2003 sålda cyklarna. På kreditfakturorna antecknade Honda bl.a. att cyklarna skulle vara i kommission. De cyklar som var levererade enligt "kommissionsavtalet" förblev ägarregistrerade för Honda i vägtrafikregistret. Efter avtalet den 23 juni 2003 blev de registrerade på Bike Center som ägare varefter de åter registrerades för Honda den 6 augusti 2003. I samband med registreringsåtgärderna överlämnades fordonshandlingarna och registreringsskyltarna till den nyregistrerade ägaren.

Honda har bl.a. hävdad att Honda och Bike Center i slutet av juli månad 2003 träffade ett avtal om att kreditköpet av motorcyklar enligt avtalet den 23 juni 2003 skulle återgå och att cyklarna åter skulle utgöra egendom som reglerades av "kommissionsavtalet" med äganderättsförbehåll för Honda.

Konkursboet har bestritt att det har träffats avtal om hävning av kreditköpet eller om att cyklarna skulle ställas i kommission eller konsignation. Konkursboet har vidare hävdad bl.a. att Hondas äganderättsförvärv inte blivit sakrättsligt fullbordat genom avtalet om hävning eftersom motorcyklarna varit kvar i Bike Centers besittning.

Huvudfrågan i målet beträffande återvinningstalan är om Honda fått sakrättsligt ägarskydd genom det påstådda avtalet om att kreditköpet skulle återgå och cyklarna "åter ställas i kommission" i förening med att cyklarna registrerades på Honda som också blev innehavare av fordonshandlingar och registreringsskyltar.

Yrkanden

Konkursboet har yrkat att tingsrätten förpliktar Honda att till konkursboet utge 1 039 478 kr jämte ränta - - -.

Honda har bestritt käromålet men vitsordat kapitalbeloppet och yrkad ränta.

Domskäl

Konkursboet har åberopat följande grunder.

De 16 motorcyklar som Honda hämtade före konkursutbrottet och som målet gäller var Bike Centers egendom genom kreditköp.

Konkursboet hävdar i första hand att Honda utan rätt har tillgodogjort sig delbetalning av sin fordran genom egenmäktigt återtagande av cyklarna.

För det fall avtal om hävning av kreditköpet skall anses ha ingåtts mellan Honda och Bike Center i juli 2003, görs gällande att detta är att anse som en betalning i förtid med annat än sedvanligt betalningsmedel, eftersom motorcyklarna var i Bike Centers besittning och avtal om återtagandeförbehåll saknades varför det enligt 54 § 4 st. köplagen saknades skyldighet för Bike Center att acceptera hävning av köpet, på samma sätt som det saknades skyldighet att erlagga full betalning av krediten vid detta tillfälle.

Oberoende av om avtal om kommission eller konsignation därefter ingåtts mellan parterna, är det ostridigt att motorcyklarna kvarlämnats i Bike Centers vård. Betalningen har därmed fullbordats först den 10 november eller kort tid dessförinnan när den vann sakrättsligt skydd genom Hondas tradition av motorcyklarna. I och med detta har Honda senare än tre månader före fristdagen erhållit betalning i förtid med annat än sedvanligt betalningsmedel eller i vart fall med belopp som avsevärt har försämrat Bike Centers ekonomiska ställning. Betalningen har inte varit ordinär och har inneburit skada för Bike Centers borgenärer. Betalningen kan därför återvinnas till konkursboet jämlikt 4 kap. 10 § konkurslagen.

Konkursboet bestrider att det mellan parterna gällande "kommissionsavtalet" uppfyller förutsättningarna för ett kommissionsavtal i lagens mening med den verkan att Honda såsom kommittent rättsligen kunnat förbehålla sig äganderätten till "kommissionsgodset". Skälet till detta är att avtalet på flera punkter är alltför betungande för Bike Center.

Honda har åberopat följande grunder.

Det bestrids att Honda egenmäktigt har återtagit motorcyklarna.

Honda och Bike Center har i slutet av juli 2003 avtalat att kreditköpet den 23 juni 2003 skulle återgå och att cyklarna åter skulle utgöra kommissionsgodset enligt avtalet om kommission. Härigenom fick Honda en mot konkursbolagets borgenärer skyddad rätt till de cyklar som sedermera kom att återtas den 10 november 2003 och kort tid därefter.

Att köpet enligt juliavtalet skulle återgå innebär inte att Honda skulle återta de motorcyklar som fanns hos Bike Center. Avtalet medförde visserligen att äganderätten till de köpta motorcyklarna skulle återgå till Honda mot att Hondas fordringsrätt på grund av köpet upphörde men motorcyklarna skulle kvarbli i deposition hos Bike Center som även fortsättningsvis ägde rätten att genomföra försäljning till tredje man enligt kommissionsavtalet. Efter Bike Centers överlämnande av registreringsskyltar och registreringshandlingar till Honda den 1 augusti 2003 fanns inga kvarvarande prestationer att utföra under juliavtalet, vilket därmed i dess helhet var fullbordat tidigare än tre månader före fristdagen.

Honda hade under alla förhållanden rätt att häva köpet varför juliavtalet inte innefattar en sådan frivillig hävning som enligt konkursboet är att anse som en förtida betalning. Honda gör gällande att hävningsbegränsningen i 54 § 4 st. köplagen inte omfattar köp av egendom avsedd för vidareförsäljning eftersom säljaren beträffande sådan egendom saknar möjlighet att med sakrättslig giltighet göra ett sådant förbehåll som avses i bestämmelsen.

Skulle emellertid juliavtalet anses innefatta en sådan frivillig hävning av ett kreditköp som utgör en förtida betalning, har denna betalning av Bike Center utförts den 1 augusti 2003 genom återlämnandet av registreringsskyltar och registreringshandlingar. Denna åtgärd, tillsammans med Hondas registrering i bilregistret som ägare den 6 augusti 2003, har helt avskurit Bike Center från möjligheten att utan Hondas medverkan förfoga över motorcyklarna och därmed givit upphov till en separationsrätt för Honda. Betalningen har således ägt rum tidigare än tre månader före fristdagen.

Alternativt bestrider Honda konkursboets talan på grund av avtal mellan Honda och konkursboet om godkännande av Hondas separationsrätt till motorcyklarna. Dagen före konkursbeslutet medgav Bike Center att Honda hade rätt att återta cyklarna på grund av att de löd under kommissionsavtalet. Den advokat som var föreslagen som konkursförvaltare i Bike Centers konkursansökan och som också förordnades i konkursbeslutet var med vid mötet då Bike Center medgav att Honda hämtade tillbaka cyklarna och godkände Hondas återtagande såsom grundat på en Honda tillkommande separationsrätt. Konkursboet har därmed i omedelbar anslutning till dess tillkomst bundits till ett godkännande av Hondas separationsrätt till egendomen.

Genom att under cirka tio månaders tid efter konkursutbrottet underlåta att ta Honda ur sin villfarelse om innebörden av konkursförvaltarens besked samt att underlåta att ta upp egendomen i konkursbouppteckningen såsom en konkursboets tillgång har bundenheten uppkommit för konkursboet till ett godkännande av en Honda tillkommande separationsrätt.

Konkursboet har tillagt följande grunder.

Hondas bestridande av talan på grund av avtal om separationsrätt mellan parterna är inte rättsligen grundat. För det fall det skulle vara rättsligen grundat bestrids att avtalet har ingåtts.

Hondas bestridande av talan på grund av att konkursboet var bundet av konkursförvaltarens passivitet att inte tydliggöra för Honda att boet inte accepterade Hondas separationsrätt till egendomen är inte rättsligen grundat. För det fall det skulle anses vara rättsligen grundat bestrids att konkursboet på grund av den påstådda passiviteten tappat rätten att använda sig av återvinningsinstitutet.

Parterna har till förtydligande av sina grunder och till utvecklande av sin talan tillagt bl.a. följande.

Konkursboet:

Villkoren i "kommissionsavtalet" är så betungande för Bike Center att det inte uppfyller förutsättningarna för ett ägarförbehåll för Honda. Det är främst villkoren om skyldighet för Bike Center att hålla egendomen försäkrad och om dryga kostnader vid ett återsändande av egendomen som är betungande. Konkursboet hävdar att den påstådda överenskommelsen om återgång av köpet av cyklarna inte ägde rum förrän omkring den 20 augusti 2003. Hondas och Bike Centers avtal om återgång innebar att cyklarna kvarlämnades i Bike Centers vård. För att åstadkomma sakrättsligt skydd för egendom som man köper och därefter kvarlämnar i säljarens vård krävs att köpet registreras enligt lösöreköpslagen alternativt att tradition sker och att det från början inte var avtalat att egendomen skulle åter till säljaren. Något avtal om separationsrätt har inte träffats mellan konkursbolaget och Honda den 10 november 2003. Däremot har Honda påstått att motorcyklarna var dess egendom, varvid konkursbolagets ställföreträdare inte har haft kunskap nog att ifrågasätta detta. Den blivande konkursförvaltaren har inte heller haft något skäl att ifrågasätta detta påstående från Honda. Om motorcyklarna inte tillhörde Honda, som Honda påstod, kunde motorcyklarna eller deras värde återvinnas. Angående den påstådda passiviteten kan konkursboet bara konstatera att konkursförvaltaren har haft en frist att iakttä i detta sammanhang, nämligen fristen för väckande av återvinningstalan.

Honda:

Innan Honda och Bike Center ingick avtalet den 23 juni 2003 fanns de 17 motorcyklar som omfattas av fakturan av den 27 juni 2003 hos Bike Center och gällde under kommissionsavtalet. Detta innebar att Honda när som helst kunde sälja en motorcykel till en annan återförsäljare som hade en kund till den. Bike Center skulle inte erhålla någon ekonomisk avans vid en sådan försäljning utan skulle bara få ytterligare en motorcykel mindre att exponera för sina kunder. Det var för att undvika att Bike Centers lokaler tömdes på motorcyklar under sommarens försäljningskampanj med starkt reducerade priser som avtalet den 23 juni 2003 ingicks. Enligt detta avtal skulle Bike Center erlagga betalning till Honda omgående efter att försäljning skett till en kund. Då den distriktsansvarige försäljaren för det aktuella området, P.-A.S., återkom från sin semester måndagen den 28 juli 2003 konstaterade han och Hondas verkställande direktör, R.P., att Bike Center sålt sju motorcyklar, vilka vid olika tidpunkter under perioden den 2-24 juli 2003 blivit registrerade på olika köpare, och att Bike Center inte erlagt betalning för dessa. P.-A.S. fick därvid av Honda uppdraget att kontakta Bike Centers ställföreträdare M.M. och föreslå följande. Köpet av de 25 motorcyklarna, vilket ägt rum den 23 juni 2003, skulle återgå. De leveranser som skett i juli 2003 av åtta motorcyklar skulle anses vara utförda under kommissionsavtalet och de 17 motorcyklar, som vid köpet redan hade funnits hos Bike Center och för vilka kommissionsavtalet ursprungligen varit gällande, skulle åter utgöra egendom gällande under kommissionsavtalet. Kreditfakturer skulle utfärdas avseende samtliga 25 motorcyklar, inklusive de sju motorcyklar som konkursbolaget hade sålt och för

vilka nya fakturor skulle utfärdas. De kvarvarande motorcyklarnas registreringsskyltar och registreringshandlingar skulle överlämnas till Honda. I telefonsamtal med M.M., vilket ägde rum vid något tillfälle under perioden 28-31 juli 2007, framförde P.-A.S. förslaget från Honda. M.M. accepterade utan invändningar förslaget och det bestämdes att P.-A.S. skulle besöka Bike Center fredagen den 1 augusti 2003 för avhämtning av samtliga registreringsskyltar och registreringshandlingar. Så kom också att ske. Då registreringsskyltar och registreringshandlingar levererades till Honda veckan efter P.-A.S:s besök den 1 augusti 2003, registrerades i bilregistret den 6 augusti 2003 Honda som ägare av de motorcyklar som fanns kvar hos Bike Center. Juliavtalet bekräftades på följande sätt. Bike Center utlämnade den 1 augusti 2003 motorcyklarnas registreringsskyltar och registreringshandlingar varefter motorcyklarna utan invändning från Bike Center omregistrerades på Honda som ägare. Honda utställde tre kreditfakturor omfattande alla de 25 motorcyklarna, innehållande uppgifter om att fordonen skulle "stå kvar i kommission", "ställs om i kommission" och "vv skicka tillbaka skyltarna omg.", mot vilka kreditfakturor Bike Center inte framförde någon invändning. Bike Center undertecknade en inventeringslista avseende kommissionsgods, vilken Honda i september hade tillställt Bike Center. Slutligen medgav Bike Center den 10 november 2003 Honda rätt att återta de motorcyklar som då fanns i Bike Centers besittning. Efter det att de hos Bike Center deponerade motorcyklarna på grund av juliavtalet kom att gälla under kommissionsavtalet hade Bike Center fortfarande samma möjlighet som innan att sälja dem till kund. Enda egentliga skillnaden var att Bike Center först blev registrerad som ägare i bilregistret innan ägarregistreringen övergick på kunden och att viss involvering av Honda erfordrades beträffande leveranser av registreringsskyltar och registreringshandlingar.

Parternas bevisning

Konkursboet har åberopat vittnesförhör med M.M. och advokaten H.-E.A. medan Honda åberopat förhör med R.P. samt vittnesförhör med P.-A.S. Parterna har även åberopat viss skriftlig bevisning.

Tingsrättens överväganden

Konkursboet har i första hand gjort gällande att Honda har tillgodogjort sig delbetalning av sin fordran genom att egenmäktigt ha återtagit motorcyklarna.

Tingsrätten konstaterar att konkursboets påstående inte vinner något stöd av utredningen i målet, inte ens av M.M:s vittnesmål. Enligt vad han har berättat lämnades motorcyklarna ut till Honda efter att han hade konsulterat den blivande konkursförvaltaren och därvid fått uppfattningen att Honda hade rätt att hämta cyklarna. Något egenmäktigt återtagande kan det vid sådant förhållande inte ha varit fråga om.

När det gäller konkursboets talan enligt 4 kap. 10 § konkurslagen finner tingsrätten att den avgörande frågan är den rättsliga, nämligen om en säljare och en köpare med sakrättslig verkan kan avtala om att en såld motorcykel som överlämnats till köparen skall kunna övergå till att bli kommissionsgods med ägarförbehåll för säljaren utan att någon annan åtgärd vidtas än att motorcykeln i vägtrafikregistret registreras på säljaren och fordonshandlingarna återlämnas till säljaren. Tingsrätten utgår i det följande, utan att ta ställning till därtill hörande bevisfrågor, från att Hondas och Bike Centers avtal om återgång av kreditköpet och återställandet i kommission varit obligationsrättsligt gällande och att kommissionsavtalet i sig uppfyller förutsättningarna för fortsatt äganderätt för kommittenten i 53 § 1 st. kommissionslagen.

Med denna utgångspunkt var motorcyklarna i Bike Centers ägo och besittning när de påstås åter ha blivit kommissionsgods. Utan att ytterligare åtgärder vidtas blir i en sådan situation överlåtelsen inte sakrättsligt skyddad. Därom råder enligt rättspraxis och juridisk doktrin ingen tvekan. Frågan blir då om de ytterligare åtgärder som vidtagits, nämligen att motorcyklarna i

vägfikregistret har registrerats på Honda och fordonshandlingarna överlämnats till Honda har medfört sakrättsligt skydd för en äganderätt för Honda. Åtgärderna har enligt Honda inneburit att Bike Center förlorat rådigheten över cyklarna och inte kunnat sälja dem till kund. Honda har till sitt stöd åberopat rättsfallet NJA 2007 s. 413.

Tingsrätten finner att den äganderättsöverlåtelse som ägde rum i juli-augusti 2003 avsåg 25 st. lätt identifierbara motorcyklar och att det hade varit helt möjligt att låta registrera den enligt lösöreköpslagen. Eftersom det inte ägde rum någon tradition av cyklarna vid överlåtelsen och då en registrering i vägfikregistret enligt rättspraxis inte tillmäts någon betydelse i förevarande hänseende, blir slutsatsen att överlåtelsen inte har blivit sakrättsligt fullbordad vid den tid som Honda anger. En sådan fullbordad ägde som konkursboet hävdar rum först då de 16 cyklarna vid två olika tillfällen av Bike Center utlämnades till Honda, vilket ostridigt ägde rum inom den frist som avses i 4 kap. 10 § konkurslagen.

Hondas invändning att avtal har ingåtts mellan Honda och konkursboet om godkännande av Hondas separationsrätt genom konkursförvaltarens åtgärder före konkursbeslutet och passivitet därefter saknar rättsligt stöd och förtjänar därför inte avseende.

Vid nu angivna bedömning föreligger förutsättningar för återvinning i enlighet med konkursboets yrkande och Honda har inte heller gjort någon invändning mot konkursboets återvinningstalan. Yrkat kapitalbelopp jämte ränta har vitsordats.

Domslut

Tingsrätten förpliktar Honda MC Svenska AB att till Bike Center i Sundsvall AB:s konkursbo betala 1 039 478 kr jämte ränta. - - -.

Hovrätten för Västra Sverige

Honda överklagade i Hovrätten för Västra Sverige och yrkade ogillande av konkursboets talan.

Konkursboet bestred ändring.

Hovrätten (hovrättsråden Åke Thimfors, Marianne Stenberg och Bengt von Reis samt hovrättsassessorn Linda Nordblom, referent) anförde i dom den 19 juni 2008:

Hovrättens domskäl

Parterna har åberopat samma grunder och bevisning som vid tingsrätten. R.P. och M.M. har hörts på nytt, och vittnesförhören vid tingsrätten med H.-E.A. och P.-A.S. har lagts fram genom banduppspelning.

Det är ostridigt att Honda och Bike Center i Sundsvall AB (Bike Center) ingick det s.k. specialavtalet den 23 juni 2003 och att deras förhållande dessförinnan reglerades av ett kommissionsavtal. Parterna är vidare ense om att Bike Center inte erlade betalning i enlighet med specialavtalet för de motorcyklar som såldes under juli 2003 och att Honda påtalade detta för M.M. Parternas uppfattning om det fortsatta händelseförloppet går emellertid isär.

Honda har gjort gällande att P.-A.S. kontaktade M.M. och begärde att specialavtalet skulle återgå och att motorcyklarna åter skulle ställas i kommission. Enligt Hondas uppfattning hade M.M. inte något att invända mot detta. Honda har vidare påstått att P.-A.S. besökte Bike Center den 1 augusti 2003 och då hämtade motorcyklarnas registreringsbevis och registrerings skyltar samt att Honda därefter ombesörjde att äganderätten omregistrerades från Bike Center till Honda den 6 augusti 2003. Enligt P.-A.S:s

uppgifter torde besöket hos Bike Center ha ägt rum den 1 augusti 2003. Dessa uppgifter vinner visst stöd av den reseräkning som åberopats av Honda, som utvisar att P.-A.S. besökte Sundsvall den 1 augusti 2003.

Konkursboet har hävdatt att någon hävning av specialavtalet inte skett. M.M. har därvid uppgett att hans minnesbild är att han alltjämt hade tillgång till registreringsbevis och registreringsskyltar när han fick brev från Vägverket om att Honda hade registrerats som ägare till motorcyklarna. Enligt M.M. dröjer det i allmänhet cirka en vecka från det att en registrering har skett till dess att man får motsvarande besked från Vägverket. M.M. har vidare uppgett att P.-A.S. hämtade registreringsbevis och registreringsskyltar först efter denna tidpunkt och att P.-A.S. då överlämnade kreditnotorna.

Redan det förhållandet att Honda den 6 augusti 2003 hos Vägverket registrerats som ägare till motorcyklarna talar för att specialavtalet hävts och motorcyklarna åter ställts i kommission. I samma riktning verkar innehållet i de fakturor och kreditnotor som åberopats av Honda. Till detta kommer de omständigheterna att Bike Center under hösten sålde motorcyklar enligt kommissionsavtalet och att M.M. undertecknade en handling benämnd "kommissionsinventering" daterad den 25 september 2003.

Vid den vidare prövningen av frågan om huruvida motorcyklarna åter ställts i kommission beaktar hovrätten följande. Honda och M.M. har i hovrätten visat sig vara överens om att Hondas och Bike Centers affärsrelation var god och att den gemensamma avsikten var att fortsätta samarbetet under hösten. Under sådana förhållanden framstår det som naturligt att en hävning föregås av en diskussion mellan parterna, vilket också synes ha skett i detta fall. Konkursboets inställning att specialavtalet inte hävts framstår som något märklig mot bakgrund av att M.M. såvitt framkommit inte har protesterat mot Hondas agerande, vilket borde ha skett om han hade ansett att Honda orättmätigt hade tillskansat sig äganderätten till motorcyklarna. I detta sammanhang går det slutligen inte att bortse från R.P:s uppgift att det inte var möjligt att genomföra ägarförändringar hos Vägverket utan att ha tillgång till registreringsbevisen och en därtill hörande behörighetskod.

Hovrätten finner på grund av anförda omständigheter utrett att Honda hävt specialavtalet före den 6 augusti 2003 och att Honda och Bike Center då var överens om att motorcyklarna åter skulle ställas i kommission. Kommissionsavtalet kan inte anses alltför betungande för Bike Center. Eftersom hävningen skedde på grund av att Bike Center inte hade erlagt betalning i enlighet med specialavtalet skall transaktionen betraktas som en betalning i förtid med osedvanligt betalningsmedel. (Se härom Lennander, Återvinning i konkurs, 3 uppl. s. 200 samt Lennander, Säljarens rätt att återkräva obetalda varor från en insolvent köpare i Festskrift till Jan Hellner, s. 329 ff.)

För att transaktionen skall kunna återvinnas till konkursboet skall betalningen ha skett senare än tre månader före fristdagen. Konkursboets uppfattning är att betalningen inte fullbordats förrän den 10 november 2003 eller kort tid dessförinnan, när den vann sakrättsligt skydd genom Hondas tradition av motorcyklarna. Honda har däremot hävdatt att betalningen fullbordats den 1 augusti 2003, när Bike Center återlämnade registreringsbevis och registreringsskyltar, och i vart fall senast den 6 augusti 2003 när Honda registrerades som ägare hos Vägverket och Bike Centers rådighet över motorcyklarna hade avskurits.

Som hovrätten nyss konstaterat har hävning skett före den 6 augusti 2003. Sedan Bike Center överlämnat registreringsbevis och registreringsskyltar till Honda fanns inga kvarvarande prestationer enligt specialavtalet att utföra. Eftersom Bike Center skulle sälja motorcyklarna till tredje man för Hondas räkning enligt kommissionsavtalet skulle motorcyklarna inte traderas till Honda. Med hänsyn till att det efter den 6 augusti 2003 dessutom inte varit möjligt för Bike Center att sälja motorcyklarna till tredje man utan medverkan från Honda, anser hovrätten att Bike Centers rådighet över motorcyklarna avskurits på

sådant sätt att betalningen därmed har fullbordats vid nämnda tidpunkt. (Se Lennander, Återvinning i konkurs, 3 uppl., s. 199.) Vid denna bedömning har betalningen till Honda inte skett senare än tre månader före fristdagen. Käromålet skall därför ogillas.

Domslut

Med ändring av tingsrättens dom ogillar hovrätten käromålet.

Högsta domstolen

Konkursboet överklagade och yrkade bifall till sin talan i målet.

Honda bestred ändring.

HD meddelade prövningstillstånd i målet med den begränsningen att hovrättens bevisvärdering skulle stå fast.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, rev.sekr. Ulf Melchior, föreslog i betänkande följande dom:

Domskal

1. Hovrätten har funnit det bevisat i målet att Honda före den 6 augusti 2003 ville häva Bike Centers köp av de aktuella motorcyklarna enligt det s.k. specialavtalet, att hävning accepterades av Bike Center och att parterna vid samma tidpunkt var ense om att motorcyklarna skulle säljas av Bike Center i kommission för Honda och därför skulle kvarbli i Bike Centers besittning. Hovrätten har vidare ansett det styrkt i målet att Honda registrerades i bilregistret som ägare till de aktuella motorcyklarna den 6 augusti 2003, att Honda dessförinnan fått besittningen till motorcyklarnas registreringsbevis och registreringsskyltar och att Bike Center genom dessa åtgärder därefter inte kunde sälja motorcyklarna till tredje man utan Hondas medverkan.

2. Eftersom hävningen skedde på grund av att Bike Center inte erlagt betalning i enlighet med specialavtalet skall transaktionen betraktas som betalning i förtid med osedvanligt betalningsmedel. Vidare måste transaktionen för att kunna återvinnas ha skett senare än tre månader före fristdagen den 11 november 2003 som är dagen för konkursansökningen. Hovrätten har funnit bevisat att hävning skett före den 6 augusti 2003. Bike Centers rådighet över motorcyklarna hade därmed avskurits.

3. Transaktionen med motorcyklarna har således inneburit att dessa återkommit i kommittentens ägo och återvinning inte längre är möjlig. Hovrättens domslut skall således fastställas.

Domslut

HD fastställer hovrättens domslut.

HD (justitieråden Gertrud Lennander, Leif Thorsson, referent, Kerstin Calissendorff, Per Virdesten och Lena Moore) meddelade den 16 mars 2010 följande dom:

Domskal

1. Förhållandet mellan Honda och Bike Center som dess återförsäljare reglerades intill den 23 juni 2003 av ett kommissionsavtal. Den dagen ingicks ett "specialavtal" i enlighet med vilket Bike Center från Honda förvärvade ett antal individualiserade motorcyklar på kredit. Avtalet innehöll bl.a. att motorcyklarna skulle betalas inom två dagar efter försäljning till konsument. Avtalet innehöll inget återtagandeförbehåll (jfr 54 § fjärde stycket köplagen,

1990:931, och NJA 1932 s. 292).

2. Hovrätten har funnit det styrkt i målet att specialavtalet hävts före den 6 augusti 2003 på grund av att Bike Center inte erlagt betalning för några försålda motorcyklar och att parterna vid samma tidpunkt var ense om att de resterande motorcyklarna åter skulle säljas av Bike Center i kommission för Honda och därför skulle kvarbli i Bike Centers besittning. Hovrätten har vidare funnit det styrkt att Honda registrerades hos Vägverket som ägare till de aktuella motorcyklarna den 6 augusti 2003, och att Honda dessförinnan fått besittningen till motorcyklarnas registreringsbevis och registreringsskyltar.

3. Av utredningen i målet framgår att Honda hämtade samtliga osålda motorcyklar dagarna innan Bike Center försattes i konkurs den 11 november 2003. Vid tidpunkten för konkursbeslutet hade Honda således en sakrättsligt skyddad rätt till de återtagna motorcyklarna.

4. Frågan i målet är om den transaktion varigenom Honda återförvärvade motorcyklarna kan återvinnas enligt 4 kap. 10 § konkurslagen.

5. Hondas förvärv av motorcyklarna skedde genom att Honda hävde specialavtalet och tillställde Bike Center kreditfakturer avseende de motorcyklar som omfattades av hävningen. Hävningen av avtalet betingades av att Bike Center underlätit att betala tidigare förfallna skulder enligt specialavtalet. Transaktionen innebar att Bike Center betalade sin skuld till Honda med motorcyklarna och är därmed att anse som en betalning med osedvanliga betalningsmedel (jfr Lennander, Återvinning i konkurs, 3 uppl. 2004, s. 200).

6. Frågan blir då om denna betalning har skett inom återvinningsfristen. Härvid gäller att betalningen, såvitt avser fristberäkningen, får anses ha skett när borgenären fick en sakrättsligt skyddad rätt till de erhållna medlen, dvs. i förevarande fall till motorcyklarna (jfr Lennander, a.a. s. 199). Av avgörande betydelse är därför när Hondas förvärv av motorcyklarna blev sakrättsligt skyddat.

7. Ostridigt har efter hävningen ingen tradition ägt rum förrän motorcyklarna avhämtades dagarna innan Bike Center försattes i konkurs. Någon registrering har inte skett i enlighet med lagen (1845:50 s. 1) om handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva (jfr NJA 1932 s. 755). För att en transaktion med lösören skall få sakrättsligt skydd har i praxis stundom, i syfte att möjliggöra kommersiellt skyddsvärda transaktioner, medgetts att andra åtgärder vidtas som får som verkan att överlåtarens effektivt avskärs från förfogandemöjligheter med avseende på egendomen (se t.ex. NJA 2007 s. 413 och 2008 s. 684). Syftet med överenskommelsen att motorcyklarna åter skall säljas i kommission, i kombination med den samtidigt genomförda hävningen, måste anses ha varit att skapa en separationsrätt för Honda. Det finns i den situationen inte anledning att inte upprätthålla kravet på tradition eller registrering och kungörande enligt lösöreköpslagen, oaktat att Bike Center har varit beroende av Hondas medverkan för att kunna sälja motorcyklarna. Registreringen hos Vägverket och omhändertagandet av registreringsskyltar och registreringsbevis kan följaktligen inte tillmätas någon betydelse i sammanhanget. Något sakrättsligt skydd för Hondas förvärv har alltså inte uppkommit innan motorcyklarna avhämtades. Att kommissionsavtalet innebar en återgång till vad som gällde mellan parterna innan specialavtalet ingicks förändrar inte den bedömningen.

8. Eftersom Hondas förvärv sålunda inte erhållit sakrättsligt skydd förrän motorcyklarna återtogs dagarna före konkursbeslutet, dvs. senare än tre månader före fristdagen i Bike Centers konkurs, ska betalningen återvinnas enligt 4 kap. 10 § konkurslagen.

9. På grund av det anförda, och då vad Honda i övrigt anfört inte föranleder annan bedömning, ska konkursboets överklagande vinna bifall.

Domslut

Med ändring av hovrättens dom i själva saken fastställer HD tingsrättens domslut - - -.

HD:s dom meddelad: den 16 mars 2010.

Mål nr: T 3252-08.

Lagrum: Lagen (1845:50 s. 1) om handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva, 4 kap. 10 och 15 §§ konkurslagen (1987:672) samt 54 § köplagen (1990:931).

Rättsfall: NJA 1932 s. 292, NJA 1932 s. 755, NJA 2007 s. 413 och NJA 2008 s. 684.

Sökord: Konkurs; Återvinning; Tradition; Kommission; Lösöreköp; Osedvanliga betalningsmedel; Sakrättsligt skydd

---